<table>
<tr><td>გამომცემი სტრუქტ. ერთეული:
Issued by org. units.
ენერგო-პრო ჯორჯია გენერაცია
Energo-pro Georgia Generation</td><td colspan="2">ENERGO-PRO
GEORGIA GENERATION</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>გამოცემის თარიღი:
Date of Issue: 27-08-2019.</td><td colspan="2">ძალაში შესვლის თარიღი:
Valid since: 28-08-2019.</td><td colspan="2">მოქმედების ვადა: უვადო
Valid till: Unlimited</td></tr>
<tr><td colspan="5">შეცვლილი დოკუმენტი:
Replaced Document:</td></tr>
<tr><td>დოკუმენტის ტიპი:
Type of Document:
ინსტრუქცია
Instruction</td><td colspan="2">რეგისტრაციისა და დოკუმენტის ნომერი:
Registration and file No.:
INS13-2019</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="5">სათაური: სს „ენერგო-პრო ჯორჯია გენერაციაში" მომხდარი უბედური შემთხვევებისას პირველადი დახმარების ჩატარების ინსტრუქცია

Title: Instruction of first aid at accidents taken place in enterprises in JSC "Energo-Pro Georgia" hydro power plants</td></tr>
<tr><td>შემდგენელი:
Elaborated by:

ალიკა ჭაფანძე
Alika Tchapandze</td><td>ანალიზის, რისკების შეფასების, ნორმატიული დოკუმენტაციის წარმოების განყოფილების სპეციალისტი
Specialist of Analysis, risk assessment, normative documentation processing division</td><td>თარიღი:
Date:
22.08.2019</td><td colspan="2">ხელმოწერა:
Signature:</td></tr>
<tr><td>თავდები:
Guaranter:

ლევან საჩალელი
Levan Sachaleli</td><td>ჰიდროელექტროსადგურების ექსპლუატაციის, დიაგნოსტიკის და ტექნიკური დეპარტამენტის უფროსი
Head of Department Exploitation, Diagnostic, And Maintenance of Hydroelectric Power plants</td><td>თარიღი:
Date:
22.08.2019</td><td colspan="2">ხელმოწერა:
Signature:</td></tr>
<tr><td>ზედამხედველი:
Taskmaster:
დიან დიმოვი
Dian Dimov</td><td>გენერალური დირექტორის მოადგილე
Deputy General Director</td><td>თარიღი:
Date:
22.08.19</td><td colspan="2">ხელმოწერა:
Signature:</td></tr>
<tr><td>დამტკიცებულია:
Approved by:
მიხეილ ბოცვაძე
Mikheil Botsvadze</td><td>გენერალური დირექტორი
General Director</td><td>თარიღი:
Date:
27.08.19</td><td colspan="2">ხელმოწერა:
Signature</td></tr>
</table>

1. შესავალი დებულებები

1. შესავალი დებულებები

1.1. მიზანი

წინამდებარე ინსტრუქციის მიზანს წარმოადგენს სს „ენერგო-პრო ჯორჯია გენერაციაში“ მომხდარი უბედური შემთხვევებისას პირველადი დახმარების ჩატარება.

1.2. დოკუმენტებთან კავშირი

წინამდებარე ინსტრუქცია შესაბამისობაშია კომპანიის წესდებასთან, საქართველოში მოქმედ კანონმდებლობასთან.

1.3. მოქმედების სფეროს განსაზღვრა

ინსტრუქცია სავალდებულოა კომპანიის ელექტროტექნიკური პერსონალისთვის.

2. ტერმინთა განმარტება

3. პირველადი სამედიცინო დახმარების გაწევა

3.1. დახმარების გაწევის უნივერსალური სქემა

ყურადღება!

მოცემული სქემა წარმოადგენს უნივერსალურს, პირველადი დახმარების გაწევის მიზნით მომხდარი ყველა შემთხვევისათვის.

როგორი უბედური შემთხვევაც არ უნდა მოხდეს — ავტოსაგზაო შემთხვევა, სიმაღლიდან ჩამოვარდნა, ელექტრული დენით დაზიანება ან წყალში ჩაძირვა (დახრჩობა) — ნებისმიერ შემთხვევაში პირველადი დახმარების გაწევის დაწყება საჭიროა გულის მოქმედების და სუნთქვის აღდგენით, შემდეგ უნდა გადაწყდეს სისხლდენის დროებით შეჩერების საკითხი.

მხოლოდ ამ ამოცანების გადაჭრის შემდეგ შეიძლება სახვევისა და არტაშანის დადება.

სწორედ ასეთი მოქმედების სქემა დაეხმარება შეუნარჩუნდეს სიცოცხლე დაზარალებულს სამედიცინო პერსონალის მოსვლამდე.

I. თუ არ არის გონზე და არ ესინჯება პულსი საძილე არტერიაზე – დაიწყოს რეანიმაცია

II. როცა არ არის გონზე, მაგრამ საძილე არტერიაზე ესინჯება პულსი – გადააბრუნეთ მუცელზე და გაუსუფთავეთ პირის ღრუ

III. არტერიული სისხლდენისას – დაადეთ სისხლის შემაჩერებელი ლახტი

IV. ჭრილობების არსებობისას — დაადეთ სახვევი

V. თუ არის კიდურების ძვლების მოტეხილობის ნიშნები დაადეთ გადასაყვანი სალტეები

3.2. უეცარი სიკვდილი თუ არ არის გონზე და არ ესინჯება პულსი საძილე არტერიაზე

1 დარწმუნდით რომ საძილე არტერიაზე პულსი არ ესინჯება	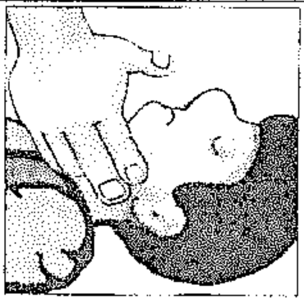	2 განთავისუფლდეს გულმკერდი ტანსაცმლისაგან და შეეხსნას ქამარი	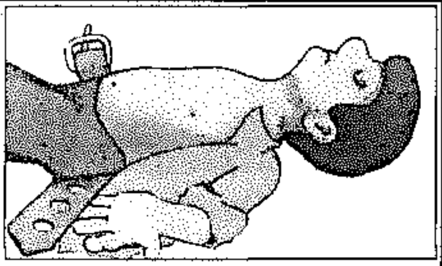
დაუშვებელია! დროის დაკარგვა სუნთქვის ნიშნების განსაზღვრის მიზნით		დაუშვებელია! გულმკერდზე დარტყმა და გულის არაპირდაპირი მასაჟის ჩატარება, გულმკერდის ტანსაცმლისაგან განთავისუფლებისა და წელზე ქამრის შეუხსნელად	
3 დაიფაროს ორი თითით მახვილისებრი მორჩი		4 განხორციელდეს გულმკერდზე მუშტის დარტყმა	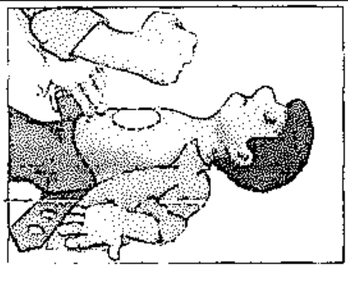
დაუშვებელია! დარტყმის განხორციელება მახვილისებრ		დაუშვებელია! გულმკერდზე მუშტის დარტყმა საძილე არტერიაზე	

მორჩზე ან ლავიწის არეში			პულსის არსებობისას		
5	დაიწყოს გულის არაპირდაპირი მასაჟი	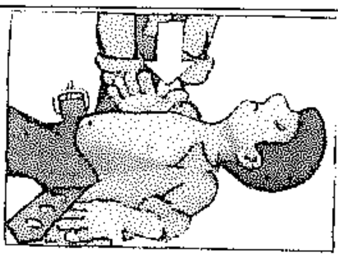	6	განხორციელდეს ხელოვნური სუნთქვის „ჩაბერვა"	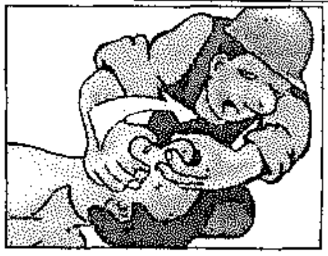
გულმკერდის ჩაზნექვის სიღრმე უნდა იყოს არანაკლებ 3-4 სმ.			დაზარალებულს მოეჭიროს ცხვირზე, დაეკავოს ნიკაპი, გადაეწიოს თავი და გაუკეთდეს მაქსიმალური ჩაბერვა პირში.		
დაუშვებელია! ხელისგულის განთავსება გულმკერდზე ისე, რომ ცერა თითი მიმართული იყოს მაშველისკენ			დაუშვებელია! ხელოვნური სუნთქვის „ჩაბერვა" გაკეთდეს, წინასწარ ცხვირზე ხელის მოჭერის გარეშე		

7	ჩატარდეს რეანიმაციის კომპლექსი	ჩატარების წესები
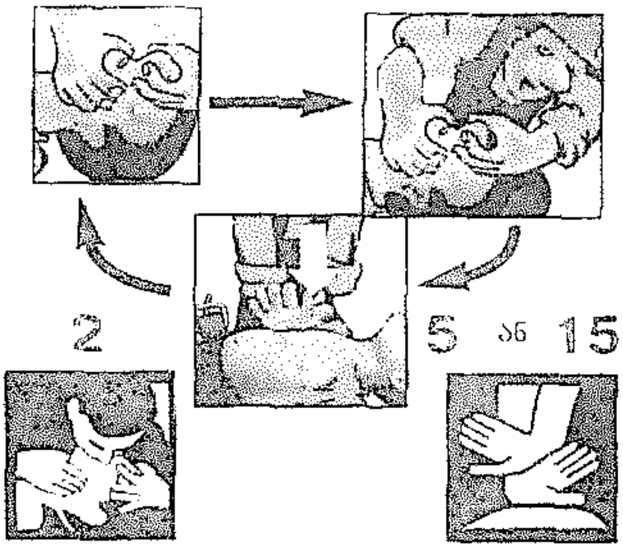		• თუ დახმარებას უწევს ერთი მაშველი, მაშინ ყოველი 30 დაწოლის შემდეგ უნდა განხორციელდეს 2 „ჩაბერვა"; (ევროპული ახალი სტანდარტით, საჭიროა წუთში 100-120 ზეწოლის განხორციელება გულ-მკერდზე) • სისხლის გულთან სწრაფი დაბრუნებისათვის — აეწიოს ფეხები დაზარალებულს; • თავის ტვინის სიცოცხლის უნარიანობის შენარჩუნებისათვის — დაზარალებულს თავზე დაედოს ცივი საფენი; • კუჭიდან ჰაერის გამოსადევნად — გადააბრუნეთ დაზარალებული მუცელზე და დააწექით მუშტით ჭიპის
თუ გუგები შევიწროვებულია მაგრამ გულისცემა არ არის, რეანიმაცია საჭიროა გაგრძელდეს სამედიცინო პერსონალის მოსვლამდე		

8	ორგანიზება გაუკეთდეს პარტნიორების მოქმედებას	პირველი მაშველი - ატარებს გულის არაპირდაპირ მასაჟს, იძლევა ბრძანებას „ჩაბერვა!" და აკონტროლებს გულმკერდის ამოწევის მიხედვით

<table>
<tr>
<td>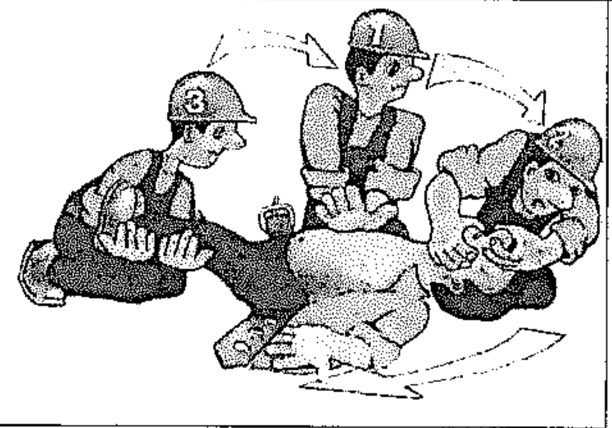
</td>
<td>ჩაბერვის ეფექტურობას.

მეორე მაშველი - ატარებს ხელოვნურ სუნთქვას, აკონტროლებს გუგების რეაქციას, საძილე არტერიაზე პულსს და პარტნიორებს აგებინებს დაზარალებულის მდგომარეობას: „არის გუგების რეაქცია! არ არის პულსი! არის პულსი! და ა.შ."

მესამე მაშველი - გულზე სისხლის უკეთ მიწოდებისათვის დაზარალებულს უწევს ფეხებს მაღლა და ემზადება პარტნიორის შესაცვლელად, რომელიც ატარებს გულის არაპირდაპირ მასაჟს.</td>
</tr>
<tr>
<td>დაუშვებელია!

მაშველების ერთმანეთის პირისპირ განთავსება და პარტნიორის უკნიდან შემოვლა</td>
<td></td>
</tr>
</table>

რეანიმაციის თავისებურებანი შეზღუდულ გარემოში

<table>
<tr>
<td>1</td>
<td>განხორციელდეს

გულმკერდზე მუშტის დარტყმა</td>
<td>2</td>
<td>დააწვინეთ დაზარალებული ზურგზე</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">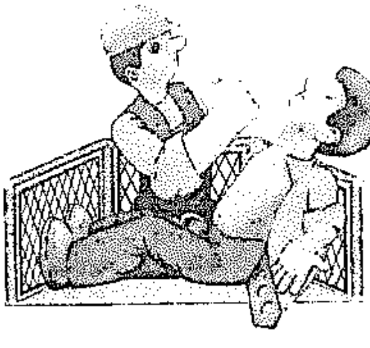</td>
<td colspan="2"> </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">დარტყმა შეიძლება განხორციელდეს დაზარალებულის „მჯდომარე" და „მწოლიარე" მდგომარეობაში.</td>
<td colspan="2">რეანიმაციის კომპლექსი შეიძლება ჩაუტარდეს მხოლოდ ზურგზე მწოლიარე დაზარალებულს, სწორ და მყარ ზედაპირზე.</td>
</tr>
</table>

3.3. კომატოზური მდგომარეობა როცა დაზარალებული არ არის გონზე, მაგრამ საძილე არტერიაზე ესინჯება პულსი

I	დააწვინეთ დაზარალებული მუცელზე	2	მოაცილეთ ლორწო და მუცლიდან ამონაღები

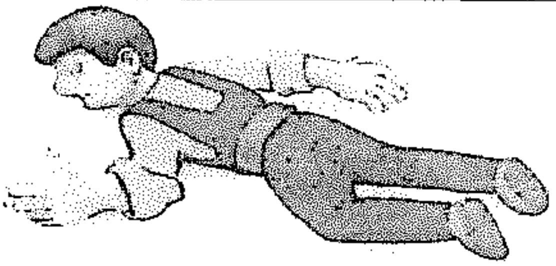	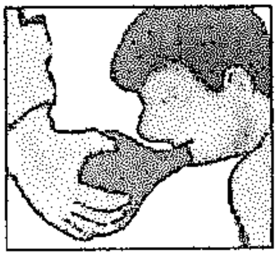	ხელსახოცით ან სპეციალური რეზინის ბალონით პერიოდულად გასუფთავდეს პირის ღრუ ლორწოსაგან და ამონაღებისაგან	
ექიმების მოსვლამდე დაზარალებული საჭიროა მოთავსდეს მხოლოდ ,,მუცელზე მწოლიარე" მდგომარეობაში		3	დაედოს თავზე ცივი
დაუშვებელია! კომაში მყოფი ადამიანის დატოვება ზურგზე მწოლიარე მდგომარეობაში		შეიძლება გამოიყენოთ ბოთლი ყინულით, ცივი წყლით, თოვლით, ან ჰიპოთერმიული პაკეტი	

3.4. არტერიული სისხლდენა არტერიული სისხლდენის დროს

1	მიაჭირეთ თითები ან მუშტი არტერიას მითითებულ წერტილებში		
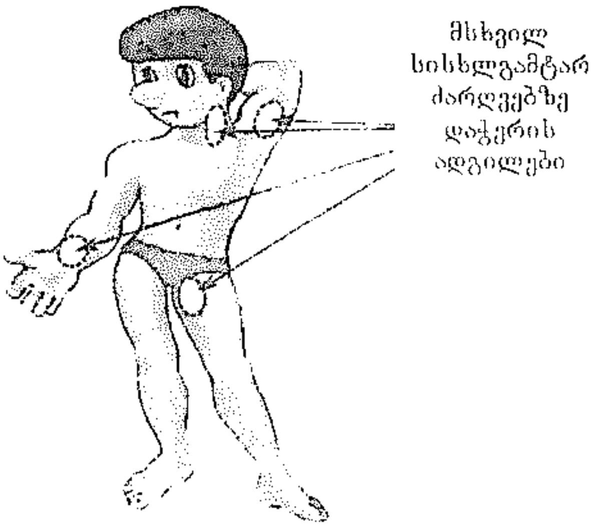	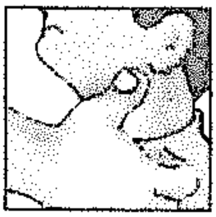 საძილე არტერიის მიჭერა ჭრილობაზე ან ჭრილობის ქვემოთ	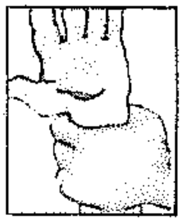 ხელისგულის ჭრილობიდან არტერიული სისხლდენის დროებითი შეჩერება	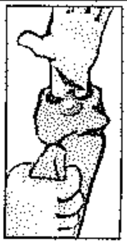 მხრის არტერიაზე მიჭერა ჭრილობის ზევით
ლახტის დადებამდე დაზიანებული კიდური უნდა დავტოვოთ აწეულ მდგომარეობაში		თეძოს არტერიის მუშტით მიჭყლეტვა	
კიდურებზე, არტერიაზე მიჭერის ადგილი უნდა იყოს სისხლდენის ადგილის ზემოთ. კისერზე და თავზე _ ჭრილობის ქვევით ან ჭრილობაზე	**დაუშვებელია!** დროის დაკარგვა კიდურების ტანსაცმლისაგან განთავისუფლებაზე		

2	დაედოს სისხლდენის შემაჩერებელი ლახტი (უმჯობესია ლახტი „ალფა")

3.5. ჭრილობები კიდურებზე როგორ უნდა დაედოს ჭრილობას სახვევი

1	დაიფაროს ჭრილობა სუფთა საფენით ისე, რომ ჭრილობის კიდეები არ გამოჩნდეს	2	გადაეხვევს საფენი დოლბანდით ან დამაგრდეს ლეიკოპლასტირით
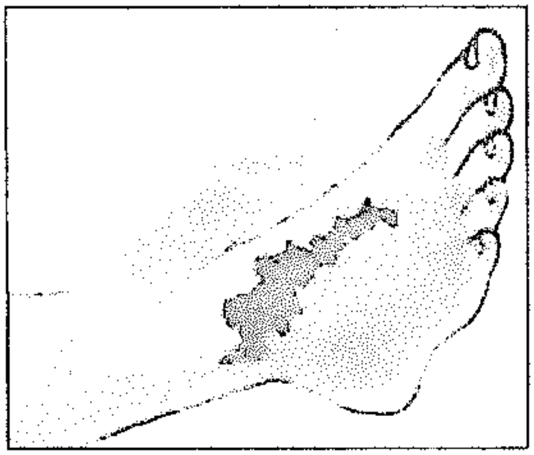		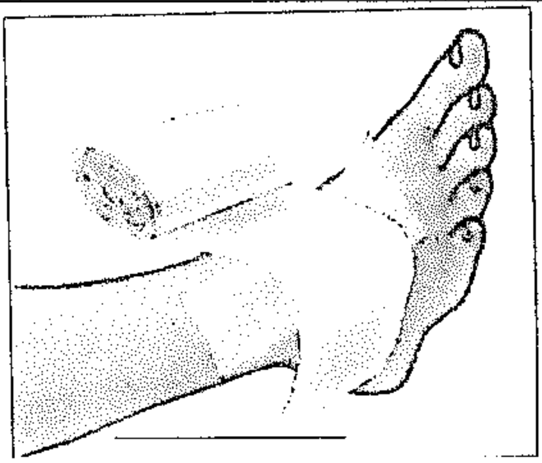	

	აკრძალულია! ჭრილობის წყლით გაბანა	აკრძალულია! ჭრილობაში სპირტიანი ან ნებისმიერი სხვა ხსნარის ჩასხმა	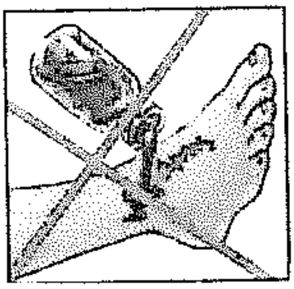

3.6. გულმკერდის შემავალი ჭრილობები როგორ დაედოს ჭრილობას სახვევი

<table>
<tr><td>1</td><td>დაეჭიროს

ხელისგული ჭრილობას ისე, რომ არ შეაღწიოს ჰაერმა</td><td>2</td><td>დაედოს

ჰერმეტული სახვევი ან ლეიკოპლასტირი</td></tr>
<tr><td colspan="2">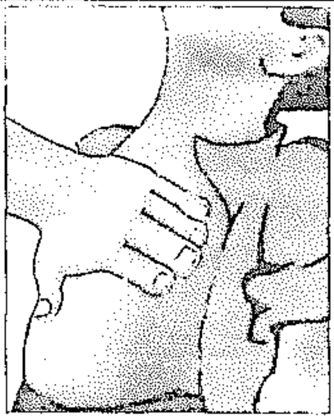</td><td colspan="2">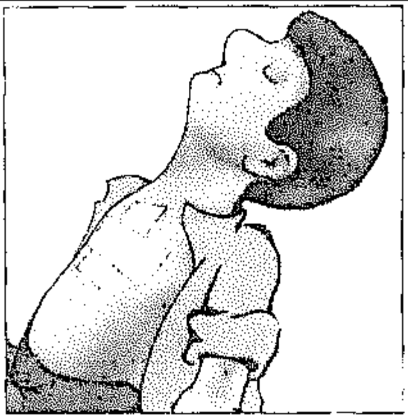</td></tr>
<tr><td colspan="2">დაუშვებელია!

შემთხვევის ადგილზე უცხო საგნების ჭრილობიდან ამოღება</td><td colspan="2">ტრანსპორტირება

შეიძლება მხოლოდ „მჯდომარე” მდგომარეობაში</td></tr>
</table>

3.7. მუცლის ღრუში შემავალი ჭრილობები როგორ უნდა დაედოს ჭრილობებს სახვევი

<table>
<tr><td>1</td><td>დაიფაროს
ჭრილობა სუფთა საფენით</td><td>3</td><td>აეწიოს
ფეხები და გაეხსნას წელზე ქამარი. შეძლებისდაგვარად მუცელზე დაედოს ცივი</td></tr>
<tr><td colspan="2">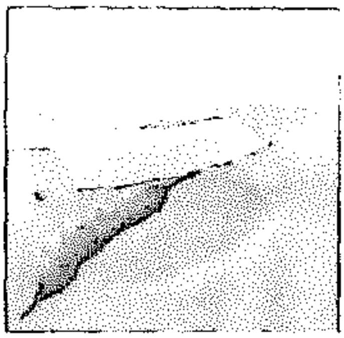</td><td colspan="2" rowspan="2">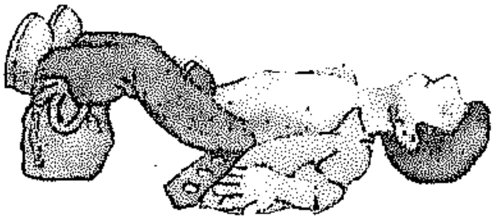
დახმარების მოლოდინში და ტრანსპორტირებისას დაზარალებული უნდა იყოს მხოლოდ „ზურგზე მწოლიარე" მდგომარეობაში, აწეული და მუხლებში მოხრილი ფეხებით</td></tr>
<tr><td>2</td><td>დამაგრდეს
ლეიკოპლასტირით საფენი, რომელიც მთლიანად ფარავს ჭრილობის კიდეებს.</td></tr>
<tr><td>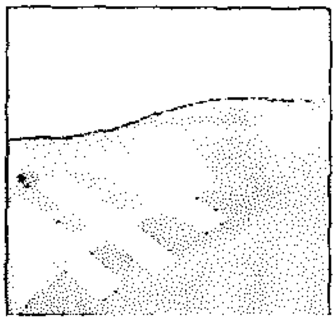</td><td> </td><td colspan="2">აკრძალულია!
• გამოვარდნილი ორგანოების გასწორება;
• წყლის მიცემა.</td></tr>
</table>

3.8. თერმული დამწვრობა როგორ უნდა დამუშავდეს დამწვრობები შემთხვევის ადგილზე

<table>
<tr><td colspan="3">დამწვრობის დამუშავების წესი, დამწვრობისაგან გაჩენილი ბუშტების დაუზიანებლად</td><td colspan="4">დამწვრობის დამუშავების წესი, კანისა და დამწვრობისაგან გაჩენილი ბუშტების მთლიანობის დაზიანებით</td></tr>
<tr><td>გაჩერდეს ცივი წყლის ჭავლის ქვეშ 10-15 წუთის განმავლობაში</td><td>და/ან</td><td>დაედოს ცივი 20-30 წუთის განმავლობაში</td><td>1</td><td>დაეფაროს მშრალი სუფთა ქსოვილი</td><td>2</td><td>მშრალი ქსოვილის ზემოდან დაედოს ცივი</td></tr>
</table>

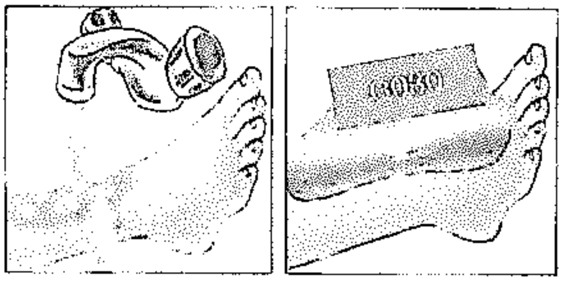	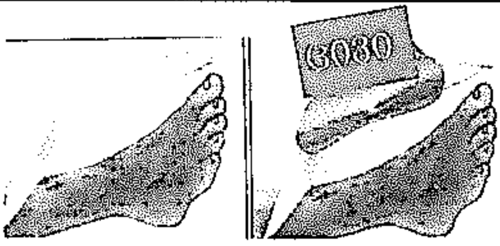	
არ შეიძლება! დამწვარ ზედაპირზე ზეთებისა და ცხიმების წასმა		აკრძალულია! • წყლით გაბანა • დამწვარი ზედაპირის გადახვევა

3.9. თვალების ტრავმა

თვალის ან ქუთუთოს ჭრილობა		თვალების ან ქუთუთოების დამწვრობა მწვავე ქიმიური ნივთიერებებით	
1	დაიფაროს თვალი სუფთა საფენით	1	ფრთხილად გაეწიოს ქუთუთოები და გაჩერდეს ცივი წყლის ჭავლის ქვეშ
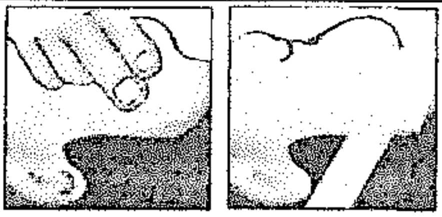		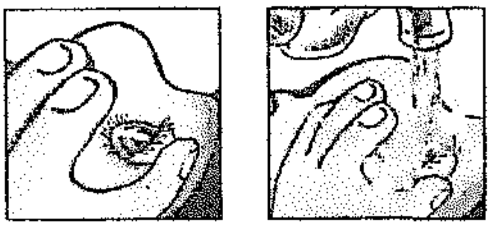	
დაზარალებულს ყველა ოპერაცია ჩაუტარდეს ,,მწოლიარე" მდგომარეობაში.			
2	დაფიქსირდეს საფენი სახვევით და აუცილებლად დაიფაროს იგივე საფენით მეორე თვალიც გუგების მოძრაობის შესაჩერებლად	2	გაიბანოს თვალი ისე, რომ წყლის ჭავლი მიემართებოდეს ცხვირიდან გარე მიმართულებით

<table>
<tr><td>
არ შეიძლება!
ნაჩხვლეტი ან გაჭრილი თვალისა და ქუთუთოების ჩამობანა</td><td>დაუშვებელია!
გამანეიტრალებელი სითხეების გამოყენება თვალში მძაფრი ან მწვავე ნივთიერებების მოხვედრისას (მჟავა, ტუტე)</td></tr>
</table>

3.10. კიდურების ძვლების მოტეხილობა რა უნდა გაკეთდეს კიდურების ძვლების მოტეხილობის დროს

<table>
<tr><td>დაფიქსირდეს
კიდურები ასაწყობი არტაშანით</td><td>დაფიქსირდეს
კიდური ხელთ არსებული საშუალებებით</td></tr>
<tr><td>
წინა მხრის ძვლისა და იდაყვის სახსრის დაფიქსირება
წვივის ძვლების, მუხლისა და წვივ-ტერფის სახსრების დაფიქსირება
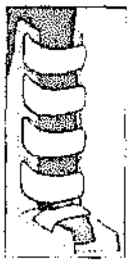</td><td rowspan="2">შეიძლება გადაეხვეს ნებისმიერი თანმიმდევრობით
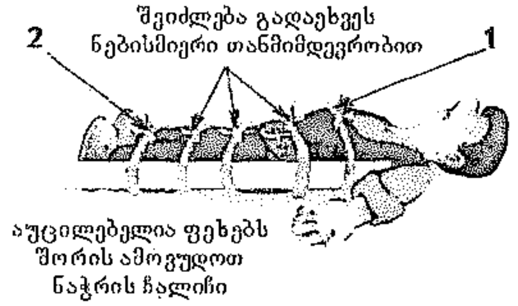

აუცილებელია ფეხებს შორის ნაჭრის ჩალიჩის ამოდება
წვივის, მენჯ-ბარძაყის ძვლებისა და მუხლის სახსრის დაფიქსირება</td></tr>
<tr><td>ღია მოტეხილობებისას
ჯერ დაედოს სახვევი და ამის შემდეგ – არტაშანი
 </td></tr>
<tr><td>,,ბაყაყისებრი" მდგომარეობა. მუხლებქვეშ ამოედოს მისივე ტანსაცმლისაგან დამზადებული ჩალიჩი</td><td>არ შეიძლება!
არტაშანის გამოყენება თუ დაზარალებული წევს ,,ბაყაყისებრ" მდგომარეობაში</td></tr>
</table>

3.11. დაზარალებულის გადაყვანის წესი ,,ნიდერლანდური ხიდის" მეთოდით

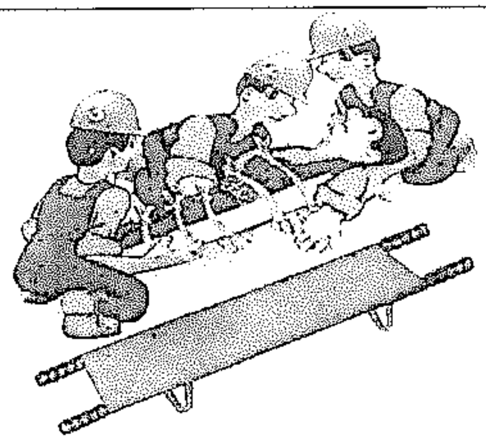	პირველ მაშველი - უჭირავს დაზარალებულის თავი და მხრები მეორე მაშველი - დაზარალებულს აუწევს წელს, უჭერს ხელებს, აკონტროლებს სხვა მაშველთა მოქმედებას და იძლევა ბრძანებას ,,ერთი-ორი! ავწიეთ!" მესამე მაშველი - იჭერს დაზარალებულის ტერფებს და წვივებს
ამგვარი ქმედებით დაზარალებულის გადაყვანა შეიძლება ,,მუცელზე მწოლიარე" მდგომარეობაშიც	საერთო ამოცანა _ შენარჩუნდეს დაზარალებულის სხეულის ჰორიზონტალური მდგომარეობა
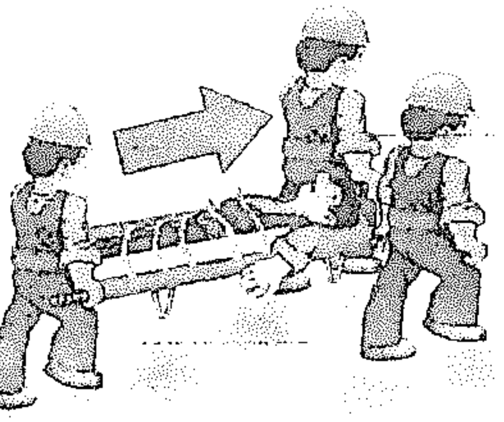	• კიბეზე ზემოთ, სანიტარულ ტრანსპორტში შეყვანის დროს _ თავით წინ; • კიბეზე ქვემოთ, სანიტარული ტრანსპორტიდან გამოყვანისას _ ფეხებით წინ; • წინ მიმავალნი ყურადღებით იყურებიან ფეხქვეშ, აკონტროლებენ მოძრაობას და აფრთხილებენ უკანმავალთ ყველა დაბრკოლების შესახებ; • უკანმავალი თვალყურს ადევნებს დაზარალებულის მდგომარეობას და აუცილებლობის შემთხვევაში გასცემს ბრძანებას ,,სდექ! დაეწყო ღებინება!" ან ,,სდექ! დაკარგა გონება!".

3.12. პირველადი დახმარება ელექტროდენით დაშავებისას

ელექტრული დენის ზემოქმედებისაგან განთავისუფლების წესები	
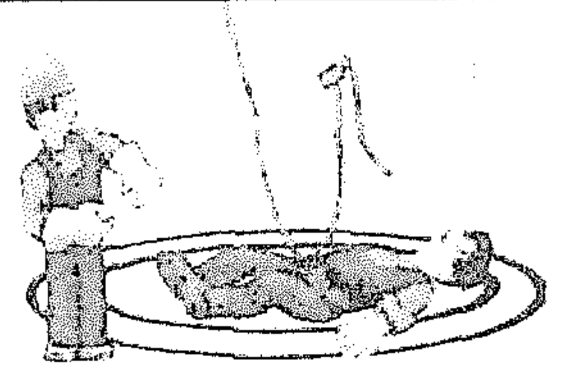	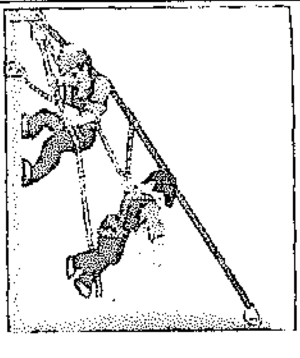

1000 ვ-ზე მაღალი ძაბვის შემთხვევაში საჭიროა:	მთავარი ამოცანა
დიელექტრიკული ხელთათმანის, რეზინის ბოტების ან კალოშების ჩაცმა; იზოლირებელი შტანგის ან მაიზოლირებელი მარწუხის აღება; 6-20 კვ საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის გამტარების გადამოკლება, სპეციალური ინსტრუქციის შესაბამისად; მაიზოლირებელი შტანგით მოცილდეს დაზარალებულს სადენი; გამოთრეულ იქნას დაზარალებული ტანსაცმელზე ხელის ჩავლებით გამტარის მიწასთან შეხების ადგილიდან ან ძაბვის ქვეშ მყოფი დანადგარიდან 10 მ-ის მოშორებით	დაზარალებულის სიმაღლიდან რაც შეიძლება სწრაფად დაშვება, იმისათვის, რომ სასწრაფოდ ჩატარდეს პირველადი დახმარება უფრო მეტად მოხერხებულ და უსაფრთხო პირობებში (მიწაზე, მოედანზე)
არ შეიძლება! პირველადი დახმარების გაწევა, სანამ დაზარალებული არ განთავისუფლდება ელექტროდენის ზემოქმედებისაგან	**არ შეიძლება!** დროის დაკარგვა სიმაღლეზე დახმარების გასაწევად.
,,ბიჯური" ძაბვის ზონაში გადაადგილების წესები	
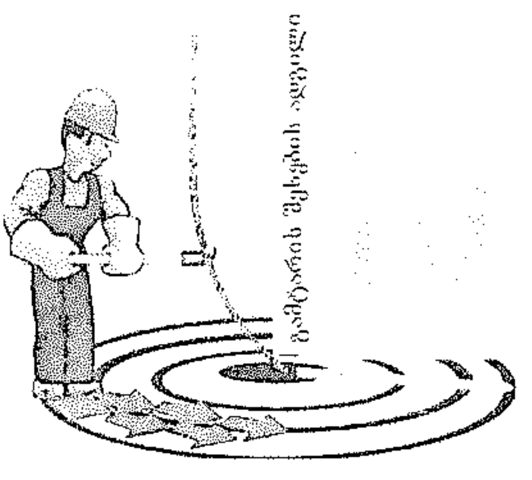	ელექტრული გამტარის მიწასთან შეხების წერტილიდან 10 მ-ის რადიუსში შეიძლება ,,ბიჯური" ძაბვის ზონაში მოხვედრა. ,,ბიჯური" ძაბვის ზონაში გადაადგილება უნდა ხდებოდეს დიელექტრიკული ბოტებით ან კალოშებით ან/და ,,ბატის ნაბიჯით" გადადგმული ფეხის ტერფი არ უნდა ასცდეს მიწას და ქუსლი წინიდან (გახოხებით) უნდა მიედგას მეორე ფეხის წვერს.
არ შეიძლება! ფეხსაცმლის ლანჩების მოშორება მიწის ზედაპირიდან, აგრეთვე გრძელი ნაბიჯების გადადგმა	**არ შეიძლება!** ჩამოვარდნილ სადენთან სირბილით მიახლოება

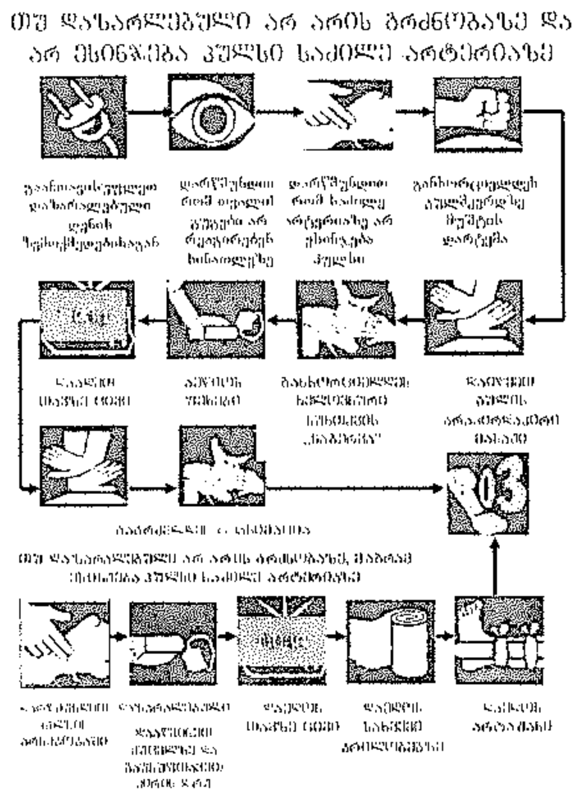	გაანთავისუფლეთ დაზარალებული დენის ზემოქმედებისაგან (არ დაივიწყო საკუთარი უსაფრთხოება!) საძილე არტერიაზე პულსის არქონის შემთხვევაში განახორციელეთ მუშტის დარტყმა გულმკერდის არეში და დაიწყეთ რეანიმაცია. კომის შემთხვევაში – გადააბრუნეთ მუცელზე. ელექტრო დამწვრობის და ჭრილობების შემთხვევაში–დაადეთ სახვევი. კიდურების ძვლების მოტეხილობის შემთხვევაში – არტაშანი. გამოიძახეთ ,,სასწრაფო დახმარება" დაუშვებელია! - დაზარალებულზე შეხება, ძაბვის ზემოქმედებისაგან მისი წინასწარი განთავისუფლების გარეშე. - რეანიმაციული ღონისძიებების შეწყვეტა ბიოლოგიური სიკვდილის ნიშნების გამოვლენამდე

3.13. სიმაღლიდან ჩამოვარდნა რა უნდა გაკეთდეს სიმაღლიდან ჩამოვარდნის შემთხვევაში, როცა დაზარალებული გონზეა

1	შეფასდეს დაზარალებულის მდგომარეობა
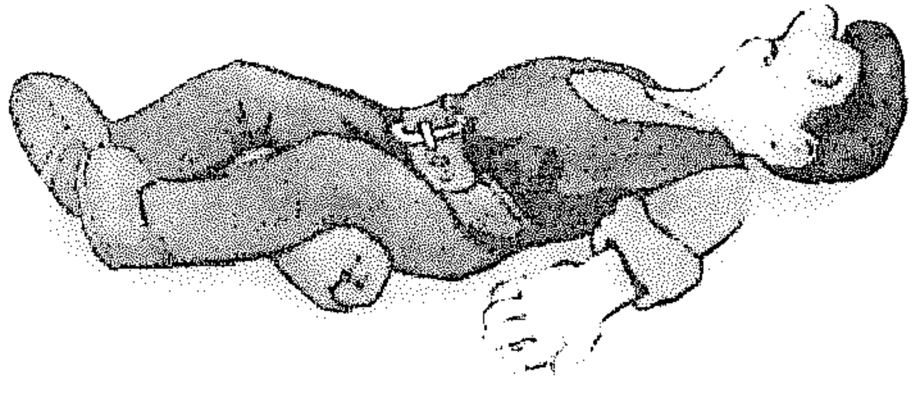	
იძულებითი ,,ბაყაყისებრი" მდგომარეობა _ არის მძიმე და საშიში დაზიანებების უტყუარი ნიშანი	
დაზარალებულს არ შეუძლია	ტერფები გადაწეული აქეთ-იქეთ,

ფეხების მდებარეობის შეცვლა	მუხლები წამოწეული და ერთმანეთს დაცილებული.
ასეთ დაზიანებებს განეკუთვნება: _ მენჯის ძვლის მოტეხილობა და მენჯ-ბარძაყის სახსრების დაზიანება; _ თეძოს ძვლის მოტეხილობა; _ ხერხემლის დაზიანება; _ შინაგანი ორგანოების დაზიანებები და შინაგანი სისხლდენა.	
არ შეიძლება! დაზარალებულის გადაყვანა ტანსაცმლის გახდა ან განძრევა	

2	გადააწვინეთ დაზარალებული ციცხვისებრ საკაცეზე
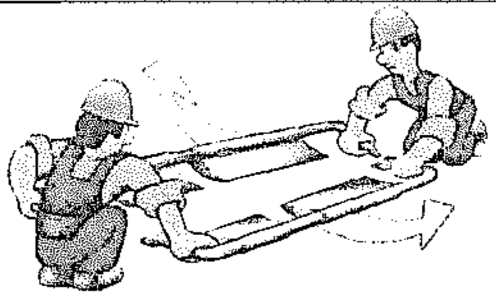	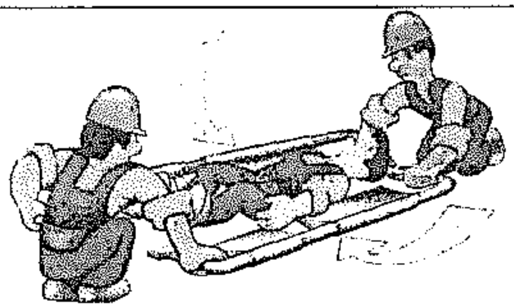
გავხსნათ და გავშალოთ საკაცის ციცხვი	ფრთხილად შევაერთოთ საკაცის ციცხვი დაზარალებულის სხეულის ქვეშ
3	გადააწვინეთ დაზარალებული ვაკუუმურ ლეიბზე
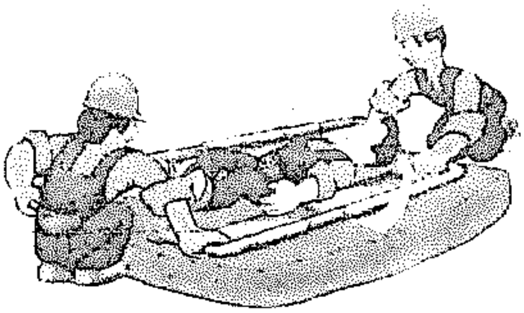	გამოიყენება: - ბარძაყისა და წვივის ძვლის მოტეხილობისას; - ხელხემლის დაზიანებისას; - მენჯისა და მენჯ-ბარძაყის სახსრების დაზიანებებისას.
დაუშვით დაზარალებული ვაკუუმურ ლეიბზე, ფრთხილად გააცალკევეთ საკაცის	დაუშვებელია!

ციცხვი და გამოაცალეთ ისინი დაზარალებულს ქვემოდან	მეტალის საკაცეზე მწოლიარე დაზარალებულის დატოვება 10-15 წთ-ზე მეტი დროის განმავლობაში

4	დაფიქსირდეს დაზარალებული ვაკუუმურ ლეიბზე „ბაყაყისებურ" მდგომარეობაში

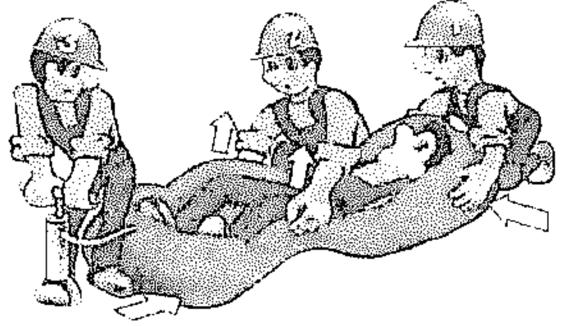	პირველი მაშველი - აფიქსირებს ხერხემლის კისრის არეს მეორე მაშველი - ფრთხილად წევს ლეიბს დაზარალებულის მუხლებთან მესამე მაშველი - თავისუფალი ფეხით აკეთებს ჩალიჩს დაზარალებულის ტერფების მისაბჯენად და გამოტუმბავს ლეიბიდან ჰაერს

3.14. ავტოსაგზაო შემთხვევები მოქმედების სქემა ავტოსაგზაო შემთხვევისას თუ დაზარალებულს არ აქვს სიცოცხლის ნიშნები

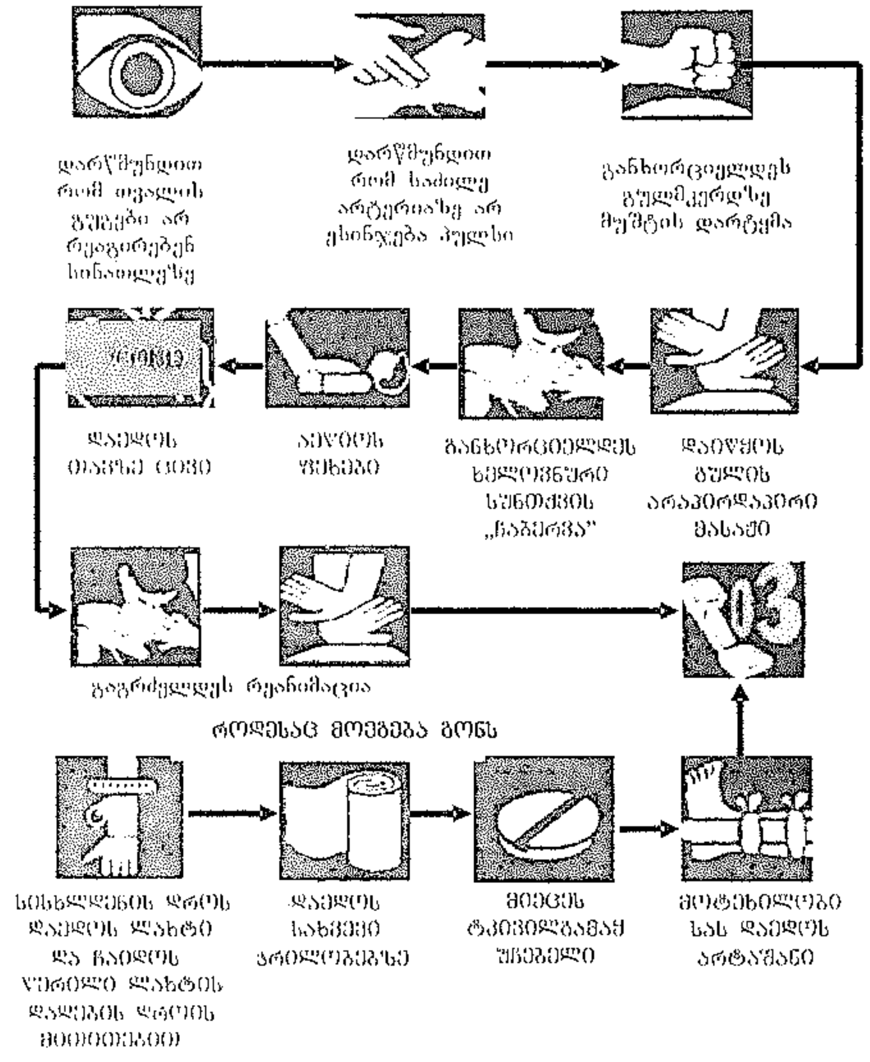

თუ დაზარალებული იმყოფება უგონოდ

დარწმუნდით სამილე არტერიაზე პულსის არსებობაში სწრაფად დააწვინეთ დაზარალებული მუცელზე

- გაუწმინდეთ პირის ღრუ ცხვირსახოცის ან ხელსახოცის საშუალებით
- სისხლდენისას _ დაადეთ სისხლის შემაჩერებელი ლახტი
- ჭრილობაზე __ დაადეთ სხვევი
- ძვლებისა და კიდურების მოტეხილობაზე ეჭვის გაჩენისას დაადეთ _ არტაშანი
- გამოიძახეთ ,,სასწრაფო დახმარება"

დაუშვებელია!

- კომატოზურ მდგომარეობაში მყოფი დაზარალებული დავტოვოთ ზურგზე მწოლიარე;

- თავქვეშ ბალიშის, ჩანთის და გადახვეული ტანსაცმლის ამოდება;

- დაზარალებულის გადაყვანა ან გადათრევა უკიდურესი აუცილებლობის გარეშე (აფეთქების საშიშროება, ხანძარი და ა.შ.)

3.15. წყალში ჩაძირვა მოქმედების სქემა წყალში ჩაძირვის შემთხვევაში

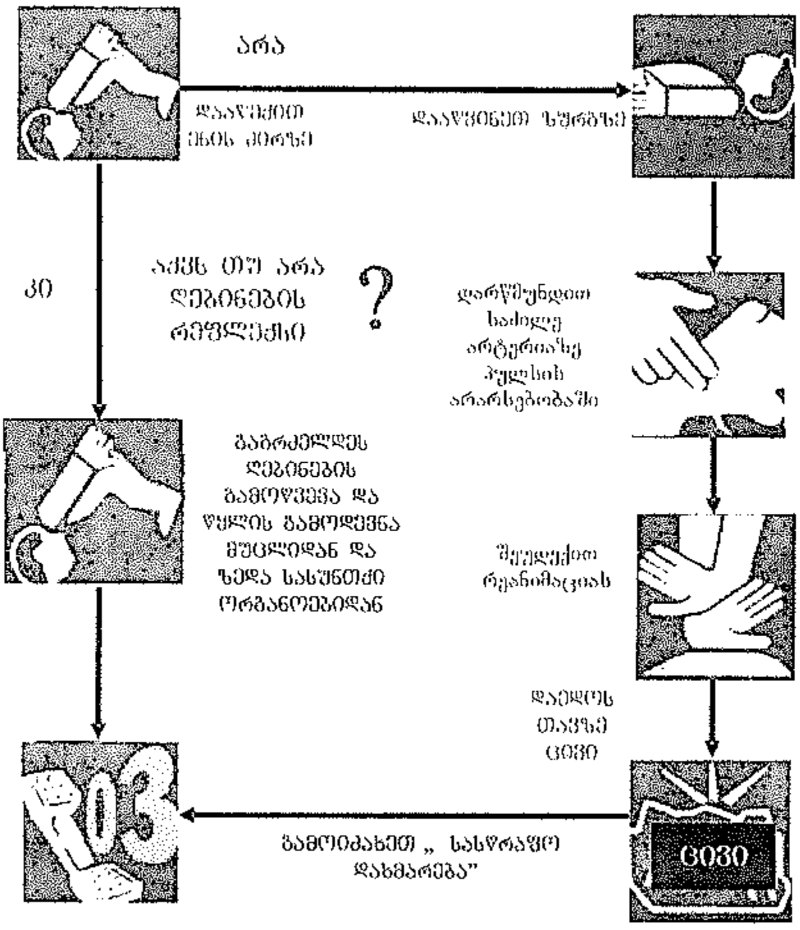

•ჩაძირულის წყლიდან ამოყვანისთანავე __ გადააბრუნეთ პირქვე და დაუწიეთ თავი	• თუ არ აღინიშნება პირღებინების მოძრაობები და პულსი __ დააწვინეთ ზურგზე და

მენჯზე დაბლა • გაანთავისუფლეთ პირი უცხო სხეულებისაგან და ლორწოსაგან. მყისიერად დააწექით ენის ძირზე. • ღებინებისა და ხველების რეფლექსების გამოვლენისთანავე — მიაღწიეთ მუცლიდან, ფილტვებიდან და სასუნთქი	დაიწყეთ რეანიმაცია. • სასიცოცხლო ნიშნების გამოვლენისას — გადააბრუნეთ პირქვე, გამოდევნეთ წყალი ფილტვებიდან და მუცლიდან. • გამოიძახეთ სასწრაფო დახმარება
დაუშვებელია! • დაზარალებულის უმეთვალყურეოდ დატოვება (ნებისმიერ მომენტში შეიძლება გაჩერდეს გული) • დაზარალებულის საკუთარი ძალებით გადაყვანა, თუ არის სამაშველო სამსახურის გამოძახების შესაძლებლობა	

მოქმედების სქემა ცივ წყალში და ყინულჭრილში ჩაძირვისას

• გადაიყვანეთ დაზარალებული უსაფრთხო ადგილზე • შეამოწმე გუგების რეაქცია შუქზე და საძილე არტერიაზე პულსის არსებობა • მოქმედების სქემა ცივ წყალში და ყინულჭრილში ჩაძირვისას • საძილე არტერიაზე პულსის არ არსებობისას — შეუდექით რეანიმაციას • თუ გამოვლინდა სიცოცხლის ნიშნები — გადაიყვანეთ გადარჩენილი თბილ სათავსოში, გადააცვით მშრალი ტანსაცმელი, მიეცით თბილი სასმელი • გამოიძახეთ ,,სასწრაფო დახმარება" • დაუშვებელია! • დროის დაკარგვა მუცლის ღრუდან და ფილტვებიდან წყლის გამოდევნაზე, როცა საძილე არტერიაზე პულსი არ ისინჯება	• საკუთარ თავს დაეხმარე თავად — თუ ჩავარდი ყინულიან წყალში • არ დაიბნე! ყინულზე ამოდი მხოლოდ იმ მხრიდან, საიდანაც ჩავარდი • შეეცადე სხეულის ზედა ნაწილით მთლიანად დაეყრდნო ყინულის რაც შეიძლება მყარ და დიდ ნაწილს • გახოხდი პირველი 3-4 მეტრი აუცილებლად საკუთარ ნაკვალევზე

3.16. გადაციება და მოყინვა

მოქმედების სქემა სხეულის გადაცივებისას	მოქმედების სქემა სხეულის მოყინვისას
• კუნთების კანკალისა და ციების დროს საჭიროა დამატებით დააფაროთ და მისცეთ თბილი და ტკბილი სასმელი ან საკვები შაქრის დიდი შემცველობით. • მიეცეს (თუ ამის შესაძლებლობაა) 50 მლ ალკოჰოლი და 1 სთ-ის განმავლობაში გადაიყვანეთ თბილ სათავსოში • თბილ სათავსოში _ სასწრაფოდ	რაც შეიძლება სწრაფად გადაიყვანეთ თბილ სათავსოში, მოყინული კიდურები გაანთავისუფლეთ ტანსაცმლისა და ფეხსაცმლისაგან. სასწრაფოდ დაადეთ დაზიანებულ კიდურებს თერმოსაიზოლაციო სახვევი გარე სითბოსაგან

გახადეთ ტანსაცმელი და ჩააწვინეთ აბაზანაში 35_40 გრადუსი წყლის ტემპერატურით ან შემოუწყეთ დიდი რაოდენობით სათბუნებელი • გამათბობელი აბაზანის შემდეგ აუცილებლად დააფარეთ ან ჩააცვით მშრალი და თბილი ტანსაცმელი • გააგრძელეთ თბილი და ტკბილი სასმელების მიცემა ექიმის მოსვლამდე დაუშვებელია! • ალკოჰოლის განმეორებითი დოზების მიცემა ან იმ შემთხვევაში შეთავაზება როცა დაზარალებული მთვრალია • გასათბობი აბაზანისთვის 30 გრადუსზე ნაკლები ტემპერატურის წყლის გამოყენება	დაცვის მიზნით. მიეცეს დიდი რაოდენობით თბილი სითხე აუცილებლად მიეცეს ტკივილგამაყუჩებელი შეთავაზეთ ალკოჰოლის მცირე დოზა აუცილებლად გამოიძახეთ ,,სასწრაფო დახმარება” დაუშვებელია! - მოყინული კიდურის დაზელვა - დაზიანებულიკიდურების თბილ წყალში მოთავსება და სათბუნებლების შემოწყობა - კანზე ზეთებისა და ვაზელინის წასმა

3.17. გულწასულობა მოქმედების სქემა გულწასულობის დროს

1	2
დარწმუნდით საძილე არტერიაზე პულსის არსებობაში	გაანთავისუფლეთ გულმკერდი ტანსაცმლისაგან და გაუხსენით წელზე ქამარი
3 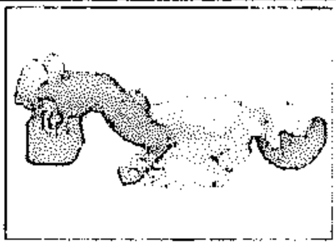	4 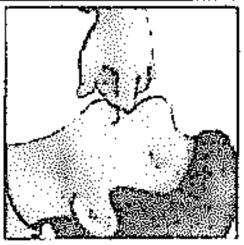
აუწიეთ ფეხები	დააწექით მტკივნეულ წერტილზე
თუ საძილე არტერიაზე პულსი არ ისინჯება -- შეუდექით რეანიმაციის კომპლექსის ჩატარებას	თუ საძილე არტერიაზე პულსი ისინჯება — აუწიეთ ფეხები, შეუხსენით საკინძე და წელზე ქამარი
დააჭირეთ მტკივნეულ წერტილს	თუ 3 წუთის განმავლობაში გონზე არ მოვიდა — დააწვინეთ მუცელზე და თავზე დაადეთ ცივს

<table>
<tr><td>მუცელში ტკივილის შეგრძნებისას ან განმეორებითი გულის წასვლისას — ცივი დაადეთ მუცელზე</td><td>თბური და მზის დაკვრის დროს — გადაიყვანეთ გრილ ადგილზე, დაადეთ ცივი თავსა და მკერდზე</td></tr>
<tr><td>შიმშილით გულწასულობისას — დაალევინეთ ტკბილი ჩაი</td><td>გულის წასვლის ყველა შემთხვევაში ექიმის გამოძახება აუცილებელია</td></tr>
<tr><td colspan="2">დაუშვებელია!
-- მათბუნებლების დადება მუცელსა და წელზე მუცლის ტკივილისას და გულის წასვლის განმეორების შემთხვევაში;
-- საკვების მიცემა შიმშილისაგან გულწასულობის შემთხვევაში.</td></tr>
<tr><td>3.18. კიდურების მიჭყლეტვა</td><td>3.19. გველის და მწერების ნაკბენი</td></tr>
<tr><td>მოქმედების სქემა კიდურების ხანგრძლივი ჭყლეტის დროს</td><td>მოქმედების სქემა გველების და შხამიანი მწერების დაკბენის შემთხვევაში</td></tr>
<tr><td>შემოუწყეთ მიჭყლეტილ კიდურებს ყინულის, თოვლის ან ცივი წყლის პაკეტები</td><td>მოაცილეთ ნესტარი ნაკბენიდან</td></tr>
<tr><td>მიეცით ტკივილგამაყუჩებელი, შესთავაზეთ თბილი სასმელი დიდი რაოდენობით</td><td>ნაკბენზე დაადეთ ცივი. (გველგესლას ნაკბენზე დაადეთ ბაყაყი მუცლით ან სპეციალური სახვევი ,,კოლეტექსი")</td></tr>
<tr><td>დაადეთ დამცავი ლახტი მიჭყლეტილ კიდურებზე მათ განთავისუფლებამდე</td><td>ჩააწვეთეთ 5-6- წვეთი გალაზოლინი ან სანორინი ცხვირში და ნაკბენში</td></tr>
<tr><td>კიდურები, განთავისუფლების თანავე მჭიდროდ გადაახვიეთ</td><td>კიდურებზე კბენისას__აუცილებლად დაადეთ არტაშანი</td></tr>
<tr><td>დაადეთ არტაშანები</td><td>მიეცით ბევრი და სასურველია ტკბილი სითხე</td></tr>
<tr><td>განმეორებით დაადეთ ცივი დაზიანებულ ზედაპირზე</td><td>თვალყური ადევნეთ დაზარალებულის მდგომარეობას ექიმის მოსვლამდე</td></tr>
<tr><td>ექიმების მოსვლამდე გააგრძელეთ დიდი რაოდენობით თბილი სასმელის მიცემა</td><td>გონების დაკარგვის შემთხვევაში__ დააწვინეთ მუცელზე. გულის შეჩერებისა და სუნთქვის შეწყვეტისას __დაიწყეთ რეანიმაცია</td></tr>
<tr><td>დაუშვებელია!
- დამცავი ლახტის დადებამდე და დაზარალებულისათვის დიდი რაოდენობით სითხის მიცემამდე მიჭყლეტილი კიდურების განთავისუფლება
- - მიჭყლეტილი კიდურების შეთბობა</td><td>დაუშვებელია!
- გულის წასვლის შემთხვევაში დაზარალებულის დატოვება გულაღმა მწოლიარე მდგომარეობაში.
- მათბუნებლის ან გამათბობელი კომპრესის გამოყენება</td></tr>
</table>

3.20. ქიმიური დამწვრობები და გაზებით მოწამვლა

მოქმედების სქემა ქიმიური დამწვრობის შემთხვევაში	მოქმედების სქემა შხამიანი გაზებით მოწამვლის შემთხვევაში
ნებისმიერი აგრესიული ხსნარით დაზიანებისას (მჟავით, ტუტით, გამხსნელით, სპეცსაწვავით, ცხიმებით და ა.შ.) — გაიბანოს ცივი წყლის ჭავლით სასწრაფოს მოსვლამდე	• გაიყვანეთ სუფთა ჰაერზე • გონის დაკარგვისა და საძილე არტერიაზე პულსის არ არსებობის შემთხვევაში შეუდექით რეანიმაციის კომპლექსს • 4 წთ-ზე მეტი დროით გულწასულობის შემთხვევაში დააწვინეთ მუცელზე და დაადეთ ცივი თავზე • ყველა შემთხვევაში გამოიძახეთ სასწრაფო დახმარება
დაუშვებელია! ძლიერმოქმედი და კონცენტრირებული მჟავის, ტუტეების, ნაერთების გამოყენება დაზარალებულის კანზე რეაქციის ნეიტრალიზაციისათვის	დაუშვებელია! ხელოვნური სუნთქვის ჩატარება პირიდან-პირში სპეციალური ნიღაბის გამოყენების გარეშე, რომელიც იცავს მაშველს დაზარალებულის ამონასუნთქისაგან

3.21. ძირითადი მანიპულაციების ჩატარებისათვის საჭირო ნიშნები

როდის არის საჭირო დაუყოვნებლივ განხორციელდეს გულმკერდზე მუშტის დარტყმა და გულისა და ფილტვების რეანიმაციის დაწყება 1. დაზარალებული არის უგონოდ 2. თვალის გუგები არ რეაგირებენ სინათლეზე 3. არა აქვს პულსი საძილე არტერიაზე	როდის უნდა დაედოს მიმჭერი 1. სახვევი სისხლდენისას, როდესაც სისხლი პასიურად ჩამოედინება ჭრილობიდა 2. კიდურების განთავისუფლებისთანავე მიჭყლეტვის სინდრომის დროს
დაუშვებელია! 1. დროის დაკარგვა მომხდარის გამომწვევი მიზეზების დადგენაზე 2. პანიკაში ჩავარდნა 3. დროის დაკარგვა სუნთქვის ნიშნების დადგენაზე	როდის არის საჭირო სისხლშემაჩერებელი ლახტის სასწრაფოდ დადება 1. ჭრილობიდან ალისფერი სისხლი გამოედინება შადრევანივით 2. ჭრილობაზე წარმოიქმნება გამონადენი სისხლის ბურთულა 3. დიდი სისხლის ლაქა დაზარალებულის ტანსაცმელზე ან სისხლის გუბე მის სიახლოვეს
როდის არის აუცილებელი კიდურებზე არტაშანის დადება	როდის გადაჰყავთ დაზარალებული ფიცარზე მწოლიარე მუხლებქვეშ ამოდებული ჩალიჩით ან

1. ჩანს ძვლის ნამსხვევები 2. ჩივილი ტკივილზე 3. კიდურების დეფორმირებისა და შეშუპების შემთხვევაში 4. მიჭყლეტილი კიდურების განთავისუფლებისას 5. შხამიანი გველების კბენის დროს	ვაკუუმური საკაცით „ბაყაყისებრ" მდგომარეობაში" 1. როცა არსებობს ეჭვი მენჯის ძვლის მოტეხილობაზე 2. როდესაც ეჭვი არსებობს ბარძაყის ძვლის ზედა მესამედის მოტეხილობაზე და მენჯ-ბარძაყის სახსრის დაზიანებაზე როდესაც არსებობს ეჭვი ხერხემლისა და ზურგის ტვინის დაზიანებაზე
როდის არის აუცილებელის დამცავი ლახტების დადება მიჭყლეტვის სინდრომის შემთხვევაში კიდურების განთავისუფლებამდე	როდის გადაყავთ დაზარალებული მხოლოდ პირქვე (მუცელზე მწოლიარე) კომის მდგომარეობაში 1. ხშირი ღებინებისას 2. ზურგის დამწვრობის შემთხვევაში 3. როცა ვეჭვობთ ზურგის ტვინის დაზიანებას, როდესაც ხელთ გვაქვს ბრეზენტის საკაცე
როდის შეიძლება დაზარალებულის გადაყვანა მხოლოდ ზურგზე მწოლიარე აწეული ან მუხლებში მოხრილი ფეხებით. 1. მუცლის ღრუს გამჭოლი ჭრილობის დროს 2. სისხლის დიდი დანაკარგის დროს ან როცა არსებობს ეჭვი შინაგან სისლდენაზე	როდის გადაჰყავთ დაზარალებული მჯდომარე ან ნახევრად მჯდომარე მდგომარეობაში 1. გულმკერდის შემავალი ჭრილობის დროს 2. კისრის ჭრილობის დროს

3.22. საშიში დაზიანებებისა და მდგომარეობის ნიშნები

უეცარი სიკვდილის ნიშნები (როდესაც ყოველი წამი შეიძლება გახდეს დამღუპველი) 1. უგონოდ ყოფნა 2. როცა არ არის გუგების რეაქცია სინათლეზე 3. როდესაც საძილე არტერიაზე არ ისინჯება პულსი	კომის ნიშნები 1. გონების დაკარგვა 4 წთ-ზე მეტ ხანს 2. აუცილებლად ისინჯება პულსი საძილე არტერიაზე
ბიოლოგიური სიკვდილის ნიშნები (როდესაც რეანიმაციის ჩატარებას აზრი არ აქვს) 1. თვალის რქოვანას გაშრობა (წარმოიქმნება ვერცხლისფერი ბზინვარება)	არტერიული სისხლდენის ნიშნები 1. ალისფერი სისხლი გამოდის ჭრილობიდან შადრევანივით

2. გუგის დეფორმაცია თვალზე თითის ფრთხილად დაჭერისას. 3. გვამური ლაქების გაჩენა	2. ჭრილობაზე ჩნდება გამოსული სისხლის ბურთულა 3. დიდი სისხლის ლაქა ტანსაცმელზე ან სისხლის გუბე დაზარალებულთან ახლოს
წყალში დახრჩობის ნიშნები 1. სახისა და კისრის კანის სილურჯე 2. სისხძარღვების შესიება კისრის არეში 3. პირიდან და ცხვირიდან დიდი რაოდენობით ქაფის გამოყოფა	ვენური სისხლდენის ნიშნები 1. სისხლი პასიურად ჩამოედინება ჭრილობიდან 2. სისხლს აქვს ძალიან მუქი ფერი
მკრთალი დახრჩობის ნიშნები 1. კანის ღია ნაცრისფერი ფერი გაგანიერებული გუგა, რომელიც არ რეაგირებს სინათლეზე 2. საძილე არტერიაზე პულსის არ არსებობა 3. პირის კიდეებზე ხშირ შემთხვევაში მშრალი, ცხვირსახოცით ადვილად მოსაცილებელი ქაფი	გულწასვლის ნიშნები 1. მცირე ხნით გრძნობის დაკარგვა (არაუმეტეს 3-4 წუთისა) 2. გრძნიბის დაკარგვას წინ უსსწრებს: უეცარი სისუსტე, თავბრუს ხვევა, ყურებში შუილი და თვალებში დაბნელება
გადაციების ნიშნები 1. შეციება და კანკალი 2. ცნობიერების დარღვევა: ა. შენელებულობა და აპათია ბ. ბოდვა და ჰალუცინაციები ც. არაადექვატური ქმედება 3. ტუჩების გალურჯება ან გაფერმკრთალება 4. სხეულის ტემპერატურის დაცემა	ქვედა კიდურების დაჭყლეტვის ნიშნები (აღინიშნება 15 წთ-ის შემდეგ დაჭყლეტილი კიდურის 1. განთავისუფლების შემდეგ — მდგომარეობის უეცარი გაუარესება კიდურებზე შეშუპოების წარმოქმნა 2. კუნთების რელიეფის გაქრობით 3. პულსის არ არსებობა ტერფებთან წითელი ან ვარდისფერი შარდი
ქვედა კიდურების დაჭყლეტვის ნიშნები (აღინიშნება 15 წთ-ის შემდეგ დაჭყლეტილი კიდურის 1. განთავისუფლების შემდეგ — მდგომარეობის უეცარი გაუარესება კიდურებზე შეშუპოების წარმოქმნა 2. კუნთების რელიეფის გაქრობით 3. პულსის არ არსებობა ტერფებთან	ქვედა კიდურების გაყინვის ნიშნები 1. მგრძნობიარობის დაკარგვა 2. ფერმკთალი, მაგარი და ცივი კანი 3. მაჯაზე პულსის არ არსებობა 4. თითით დაკაკუნებისას — „ხის" ხმა

წითელი ან ვარდისფერი შარდი	

ქვედა კიდურების გაყინვის ნიშნები

1. მგრძნობიარობის დაკარგვა
2. ფერმკთალი, მაგარი და ცივი კანი
3. მაჯაზე პულსის არ არსებობა
4. თითით დაკაკუნებისას __ ,,ხის" ხმა

Approval Of The Order No.

Approved by:

22.08.19

გენერალური დირექტორის მოადგილე:
Deputy General Director:

22.08.2019

ჰიდროელექტროსადგურების ექსპლუატაციის, დიაგნოსტიკის და ტექნიკური დეპარტამენტის უფროსი:
Head of Department Exploitation, Diagnostic, And Maintenance of Hydroelectric Power plants:

22.08.19

შრომის უსაფრთხოების მენეჯერი:
Labor Safety Manager:

26.08.19

ანალიზის, რისკების შეფასების, ნორმატიული დოკუმენტაციის წარმოების განყოფილების უფროსი:
Head of Analysis, Risk assessment, Normative Documentations processing Division:

სხვა:
Other: